

Санкції — не панацея від невиконаних рішень

Юрій ШЧЕНКО,
адвокат EQUITY

Приписами ст. 129¹ Конституції України, ст. 18 ЦПК України, ст. 14 КАС України, ст. 18 ГПК України, ст. 533 КПК України, а також Законом «Про судоустрій України» закріплене одне загальновідоме правило — судові рішення ухвалюються судами іменем України та є обов'язковими для виконання на всій території України. Зокрема, судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і за її межами.

Важливість цього правила важко переоцінити. Від того, чи будуть виконуватись судові рішення, залежить ефективність судової влади в країні. Відтак, якщо виконання рішення не відбувається в добровільному порядку, держава зобов'язана вжити необхідних заходів для його примусового виконання, у т. ч. через застосування примусу та санкцій (покарання) за ухилення від виконання рішення суду.

Проблема виконання рішень національних судів не нова, вона існує вже не одне десятиліття. Варто згадати закладене у приписи пп. 5.2 п. 5 та

пп. 7.9 п. 7 резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи 1787 від 26 січня 2011 р. «Виконання рішень Європейського суду з прав людини»:

- асамблея відзначає з серйозним занепокоєнням продовження існування основних системних недоліків, які викликають велику кількість випадків порушення Конвенції, що повторюються, і які серйозно підривають верховенство права. Зокрема, в Україні таким недоліком назване хронічне невиконання рішень національних судів;
- асамблея закликає, зокрема Україну, в якості термінових заходів прийняти всеосяжну стратегію щодо вирішення ситуації, в якій значна кількість національних остаточних рішень залишаються невиконаними.

Види та підстави санкцій

Прикладом мінімальної санкції за невиконання одного з видів судових рішень є накладення штрафу в розмірі 20–50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення — залишення посадовою особою без розгляду окремої ухвали суду або нежиття заходів для усунення зазначених у ній порушень закону, а також несвоєчасну відповідь на окрему ухвалу суду. Варто відзначити, що санкція, передбачена вказаною статтею КУпАП, застосовується лише до спеціальних суб'єктів — посадових осіб, та передбачена для примусу посадової особи до вчасного та належного виконання окремих ухвал суду як особливого методу процесуального впливу на учасника спору та третіх осіб.

Наступними санкціями, передбаченими чинним законодавством, що застосовуються до осіб, котрі ухиляються від виконання рішення суду, що набрало законної сили, можна назвати фінансові санкції в межах адміністративного судочинства та виконавчого провадження.

В адміністративному судочинстві за ст. 382 КАС України в суду, який ухвалює рішення по суті спору, є можливість зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення. За наслідками розгляду зазначеного звіту (або в разі неподання останнього) суддя своєю ухвалою, серед іншого, може накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання рішення, штраф у сумі

від 20 до 40 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Половина зазначеного штрафу стягується на користь позивача, інша половина — до Державного бюджету України. Ухвала суду про накладення штрафу, що набрала законної сили, направляється для виконання до Державної виконавчої служби. При цьому штраф не є альтернативою виконання рішення суду і його сплата не звільняє від обов'язку виконати рішення суду і подати звіт про його виконання. Варто зазначити й те, що повторне невиконання рішення суду або ненаправлення звіту тягне за собою повторне накладення штрафу.

Єдиним проблематичним моментом цього виду санкцій є можливість, а не обов'язок суду застосовувати цей вид судового контролю виконання рішення та штраф за його невиконання. Тобто суд може, але не зобов'язаний його застосовувати. Не буде зайвим зауважити, що судова практика застосування адміністративними судами такого виду контролю виконання рішень не є дуже поширеною.

Інший вид санкцій, який витікає з попереднього — накладення штрафу в рамках виконавчого провадження на особу, яка ухиляється від виконання рішення суду, що передбачено ст. 75 Закону України «Про виконавче провадження». Зокрема, у разі невиконання без поважних причин у встановлений виконавцем строк рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, та рішення про поновлення на роботі виконавець виносить постанову про накладення штрафу на боржника-фізичну особу у розмірі 100, на посадових осіб — 200, а на боржника-юридичну особу — 300 неоподаткованих мінімумів доходів громадян та встановлює новий строк виконання. У разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин ч. 2 цієї ж статті передбачено, що виконавець у тому самому порядку накладає на такого боржника штраф у подвійному розмірі та звертається до органів досудового розслідування з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення.

Кримінальна відповідальність

Відповідно до приписів ст. 382 Кримінального кодексу України, передбачено кримінальну відповідальність за умисне невиконання або перешкоджання виконанню вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, а також умисне невиконання службовою

Наступними масштабними проєктами Мінінфраструктури у морській галузі будуть концесії залізнично-поромного комплексу, а також першого і контейнерного терміналів морського торговельного порту «Чорноморськ»

Джерело: Міністерство інфраструктури України

